

STORTINGET

Innst. 319 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 7 (2025–2026)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om EOS-utvalgets årsmelding 2025

Til Stortinget

1. Innledning

I sin årsmelding orienterer EOS-utvalget Stortinget om forhold fra kontrollvirksomheten som utvalget mener Stortinget bør kjenne til. Dette gjelder særlig tilfeller der utvalget ut fra formålet i EOS-kontrollloven § 1 har funnet grunn til å kritisere tjenestene eller for øvrig uttale sin mening om forhold omfattet av kontrollområdet, jf. EOS-kontrollloven § 14. Årsmeldingen er ikke ment å gi en fullstendig oversikt over utvalgets kontrollvirksomhet eller arbeidet som gjøres i tjenestene.

I 2025 har utvalget gjennomført 18 inspeksjoner.

Utvalget har i 2025 hatt tolv utvalgsmøter i tillegg til arbeidsmøter i tilknytning til inspeksjoner. I de interne møtene drøfter utvalget inspeksjoner, klagesaker, saker tatt opp av eget tiltak, meldinger til Stortinget og administrative forhold.

I 2025 tok utvalget opp 26 saker av eget tiltak med tjenestene. Utvalget avsluttet i 2025 34 saker som var tatt opp av eget tiltak.

Utvalget undersøker klager fra enkeltpersoner og organisasjoner. I 2025 tok utvalget 38 klager på EOS-tjenestene til behandling. Utvalget avsluttet 35 klagesaker i 2025.

Klager som faller inn under utvalgets kontrollområde, undersøkes i den eller de tjenestene som klagen retter seg mot.

Utvalget har en lav terskel for å ta klagesaker til behandling.

Dersom utvalgets undersøkelser viser at klagerens rettigheter er krenket, kritiserer utvalget den eller de aktuelle tjenestene og informerer klageren om at klagen har gitt grunn til kritikk. Om utvalget mener at en klager bør gis en mer utfyllende begrunnelse, kan utvalget foreslå dette til tjenesten det gjelder, eller til overordnet departement. Utvalget er bundet av tjenestens/departementets avgjørelse om sikkerhetsgradering av begrunnelsen. Utvalget har derfor ikke lov til å gi klageren informasjon om grunnlaget for kritikken uten samtykke fra tjenesten eller overordnet departement.

1.1 Etterretningstjenesten

1.1.1 GENERELT OM KONTROLLEN

Utvalget har i 2025 gjennomført fire inspeksjoner av Etterretningstjenesten (E-tjenesten) sentralt. Utvalget har i kontrollen hatt en spesiell oppmerksomhet på E-tjenestens bruk av kunstig intelligens. I tillegg har utvalget inspisert E-tjenestens stasjon på Ringerike.

I inspeksjonene av E-tjenesten kontrollerer utvalget særlig

- bruk av innhentingsmetoder som kan medføre inngrep overfor den enkelte
- behandling av personopplysninger
- tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon
- om E-tjenestens stasjoner, utstyr, metoder og informasjonsinnhenting er under nasjonal kontroll

- utveksling av informasjon med innenlandske og utenlandske samarbeidspartnere
- saker som er forelagt Forsvarsdepartementet (foreleggelsessaker)
- interne godkjenninger

Utvalget har ikke rett til innsyn i særlig sensitiv informasjon i E-tjenesten. Utvalget får jevnlig oppdateringer om omfanget av informasjon i denne kategorien. Informasjon som ikke lenger blir definert som særlig sensitiv, blir gjort tilgjengelig for utvalget.

1.1.2 TILRETTELAGT INNHENTING

Utvalget skal føre løpende kontroll med E-tjenestens etterlevelse av reglene i etterretningstjenesteloven om tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon. Reglene trådte i kraft 1. oktober 2023. E-tjenesten har etter dette kunnet bruke metoden tilrettelagt innhenting (TI) til etterretningsproduksjon.

TI-systemet har i 2025 fortsatt vært i en byggefase og under utvikling, men har samtidig blitt benyttet til innsamling av data og søk i metadata. Anskaffelsen av TI-systemet er planlagt slutført i løpet av 2026. Utvalget har tidligere bedt E-tjenesten om å utvikle funksjonalitet som legger til rette for utvalgets kontroll av TI i sine systemer, slik etterretningstjenesteloven § 7-11 forutsetter. Utvalget har i 2025 fulgt opp videreutviklingen av denne kontrollfunksjonaliteten.

Utvalgets kontroll har vært mer omfattende enn i tidligere år. Den har vært rettet både mot testingen og utviklingen av TI og mot E-tjenestens operative bruk av metoden. Blant annet har utvalget undersøkt tjenestens lagring av metadata basert på domstolens tillatelser til å speile data. Utvalget har undersøkt E-tjenestens bruk av Sjef E-tjenestens (Sjef Es) hastekompetanse til å gjennomføre TI-aktivitet og E-tjenestens TI-aktivitet etter ordinære tillatelser gitt av domstolen. Undersøkelsene har vært rettet mot både søk i lagrede metadata og innhenting og lagring av innholdsdata.

Gjennom kontrollen har utvalget gjort seg erfaringer med E-tjenestens bruk av TI og lovgrunnlaget for metoden.

Enkelte sider ved etterretningstjenestelovens utforming byr på kontrollmessige utfordringer i møte med E-tjenestens bruk av metoden. Utvalget vil fortsette kontrollarbeidet tilknyttet disse problemstillingene i 2026.

1.1.2.1 Særskilt melding om E-tjenestens ulovlige lagring av data fra TI

EOS-utvalget overleverte 12. november 2025 en særskilt melding til Stortinget om E-tjenestens ulovlige lagring av data ved bruk av TI (Dokument 7:1 (2025–2026)). Ved bruk av TI har E-tjenesten anledning til fortløpende å lagre metadata fra grensekryssende elektron-

isk kommunikasjon i bulk, på visse vilkår. Metadataene kan lagres i opptil 18 måneder, og E-tjenesten kan med rettens tillatelse senere søke i disse dataene. Retten kan også gi E-tjenesten tillatelse til å lagre innholdsdata fremover i tid fra det tidspunktet retten bestemmer. Lagring av innholdsdata skal skje målrettet basert på domstolens tillatelse, og det er ikke adgang til å lagre innholdsdata i bulk slik det er for metadata.

Utvalget kritiserte i den særskilte meldingen E-tjenesten for å ha lagret emnefelt fra e-post i bulk i metadata-lageret. Emnefelt i e-post er etter både tjenestens og utvalgets syn innholdsdata, og lagringen var dermed i strid med loven.

Utvalget viste til at skillet mellom lagring av metadata i bulk og spisset lagring av innholdsdata er en grunnleggende rettssikkerhetsmekanisme. Utvalget kritiserte E-tjenesten for at arbeidet med å forhindre denne ulovlige lagringen var mangelfullt. E-tjenesten hadde ikke i tilstrekkelig grad iverksatt tiltak for å sikre etterlevelse av etterretningstjenesteloven i systemet som lagret metadata. Utvalget påpekte at det kunne forventes at tjenesten raskere vurderte behovet for å iverksette tiltak for å forhindre ulovlig lagring av metadata enn det som ble gjort i saken.

I meldingen pekte utvalget på kontrollmessige utfordringer knyttet til utformingen og innholdet i dagens lovpålagte liste over hvilke typer metadata som kan lagres. Utvalget løftet frem at lovens skille mellom metadata og innholdsdata gir utfordringer for utvalgets kontroll, og at utvalget vil arbeide videre med disse problemstillingene fremover.

1.1.2.2 Tvil om rett person besluttet hastekompetanse for bruk av TI

I en sak der E-tjenesten benyttet hastekompetansen for TI, ble beslutningen fattet av en stedfortreder for Sjef E. Utvalget uttalte at E-tjenesten burde vurdere å tydeliggjøre den interne stedfortrederfunksjonen knyttet til bruken av hastekompetansen for TI slik at det ikke er tvil om at stedfortrederen faktisk har lovlig adgang til å beslutte hastekompetanse. Utvalget forutsatte at det ved fremtidige hastebeslutninger på en enkel måte ville kunne kontrollere at kompetansekravet var oppfylt.

1.1.2.3 Ulovlig testaktivitet i TI-systemet

Etterretningstjenesteloven setter grenser for hvordan E-tjenesten kan bruke TI-data til testing, og stiller krav til fremgangsmåte. Ved en feil hadde E-tjenesten iverksatt en testinnsamling mot reelle data fra TI-metoden i stedet for testdata brukt til simulering. Utvalget kritiserte E-tjenesten for å ha drevet testaktivitet i strid med loven, men bemerket at lovbruddet var lite alvorlig. Innsamlingen var gjort mot en e-postadresse som var opprettet kun for testformål og kontrollert av E-tjenesten. Det var heller ikke samlet inn noe data fra e-

postadressen. E-tjenesten har senere innført kontrollmekanismer som etter utvalgets vurdering vil bidra til å forhindre slike feil i fremtiden.

1.1.3 BEHANDLING AV FORTROLIG KOMMUNIKASJON MELLOM ADVOKAT OG KLIENT

E-tjenesten har som hovedregel ikke lov til å behandle opplysninger som omfatter fortrolig kommunikasjon med særlige yrkesutøvere. Unntak gjelder tilfeller der det er strengt nødvendig at hensynene som begrunner vernet av fortrolig kommunikasjon, viker for nasjonale sikkerhetsinteresser. I slike tilfeller må beslutningen treffes av Sjef E etter en særskilt fremgangsmåte, jf. etterretningstjenesteloven § 9-5.

E-tjenesten hadde behandlet fortrolig kommunikasjon mellom en norsk advokat og advokatens klient. Dette var gjort uten beslutning fra Sjef E, og uten at lovens øvrige krav til fremgangsmåte var fulgt. Utvalget påpekte at gode rutiner er avgjørende for å sikre at E-tjenestens oppgaveutførelse skjer i tråd med loven. Utvalget kritiserte E-tjenesten for å behandle fortrolig kommunikasjon i strid med loven. E-tjenesten sa at opplysningene ville bli slettet.

1.1.4 E-TJENESTENS OG PSTs INNHENTING OG UTLEVERING AV OPPLYSNINGER OM EN NORSK BORGER

I en sak delte Politiets sikkerhetstjeneste (PST) opplysninger om en norsk borger med en utenlandsk tjeneste.

Det var E-tjenesten som videreformidlet opplysningene fra PST til den utenlandske tjenesten. Samtidig hadde E-tjenesten delt egen informasjon og bedt den utenlandske tjenesten om å avstå fra operasjonelle handlinger som kunne påvirke E-tjenestens metodebruk. Utvalget ba E-tjenesten redegjøre for kontakten med den utenlandske tjenesten, med utgangspunkt i kravene som etterretningstjenesteloven § 10-6 stiller til E-tjenestens opptreden som informasjonsformidler.

Etterretningstjenesteloven § 10-6 forutsetter blant annet at E-tjenesten i rollen som informasjonsformidler ikke «legger til egen informasjon eller ber mottakeren om å handle på en bestemt måte i lys av opplysningene». Etter tilbakemeldingen fra E-tjenesten var utvalget i utgangspunktet enig i at E-tjenestens rolle som informasjonsformidler ikke stengte for tjenestens oppgaveløsning innenfor eget mandat. Samtidig understreket utvalget at det er viktig at E-tjenesten klargjør for mottakere når tjenesten opptrer som informasjonsformidler, og når den opptrer innenfor eget mandat.

Det var også et tema i saken om det forelå en gyldig godkjenning fra Sjef E for den konkrete metodebruken

mot den norske statsborgeren i utlandet. E-tjenesten mente at Sjef Es årlige innhentingsplan for den aktuelle metoden var et tilstrekkelig og gyldig beslutningsgrunnlag. Utvalget var uenig og mente metodebruken forutsatte en konkret beslutning om den aktuelle saken fra Sjef E, slik den årlige innhentingsplanen for metoden eksplisitt la til grunn.

1.1.5 E-TJENESTENS RUTINER VED INNHENTINGSSAMARBEID MED PARTNER

Utvalget stilte spørsmål til E-tjenesten om hvilke rutiner tjenesten har dersom tjenesten utleverer informasjon til en partner for at partneren skal gjøre innsamling på vegne av E-tjenesten. Villkårene for å benytte inngripende metoder i etterretningstjenesteloven må være oppfylt, selv om det er partneren som står for innsamlingen.

På bakgrunn av E-tjenestens svar gikk utvalget gjennom tjenestens rutiner for å starte og avslutte slik innhenting. Utvalget gikk også gjennom tjenestens rutiner for å registrere avvik. Utvalget mente at det må kunne forventes en tilnærmet sanntidig avslutning av partnerens innhenting mot målet, så ikke partneren innhenter informasjon i strid med etterretningstjenesteloven på vegne av E-tjenesten.

Utvalget uttalte at etterretningstjenesteloven regulerer bruk av inngripende metoder, ikke resultatet, og at bruk av inngripende metoder uten at lovens vilkår er oppfylt, er et lovbrudd, uavhengig av resultatet fra innhenting. At det ikke blir innsamlet noe informasjon, vil redusere alvorlighetsgraden.

Utvalget uttalte at partneren bør rapportere avvik til E-tjenesten dersom den har brukt inngripende metoder mot et mål, i strid med anmodninger fra tjenesten. På denne måten gis E-tjenesten mulighet til å identifisere og utbedre svakheter ved eget system. EOS-utvalgets mulighet til å kontrollere om norske borgeres rettigheter har blitt brutt, blir også enklere ved slik rapportering.

Med henvisning til EOS-kontrollloven § 14 tredje ledd siste punktum oppfordret utvalget E-tjenesten til å foreta «forbedringer i administrative ordninger og rutiner» for å «lette kontrollen» og å «verne mot at noens rettigheter krenkes», ved å

- I. sikre nær sanntidig avslutning av partnerens innhenting mot et mål
- II. sørge for at bruk av inngripende metoder mot et mål i strid med etterretningstjenesteloven registreres som et avvik, selv om metodebruken har vært uten resultater
- III. sikre partnerrapportering om avvik

Utvalget ba om å bli holdt orientert om de forbedringene tjenesten opplyste å være i gang med.

1.1.6 KLAGESAKER

Utvalget har i 2025 tatt tre klager rettet mot E-tjenesten til behandling. De tre klagenene var også rettet mot andre EOS-tjenester. Utvalget avsluttet i 2025 tre saker uten kritikk av E-tjenesten.

1.2 Politiets sikkerhetstjeneste

1.2.1 GENERELT OM KONTROLLEN

I 2025 har utvalget gjennomført fire inspeksjoner av Den sentrale enhet (DSE) i PST. I tillegg er PST-enhetene i Møre og Romsdal og Øst politidistrikt kontrollert.

I inspeksjonene av PST kontrollerer utvalget særlig tjenestens

- behandling av personopplysninger
- nye og avsluttede forebyggende saker, avvergende etterforsknings saker og etterforsknings saker
- bruk av skjulte tvangsmidler
- kildeføring
- utveksling av informasjon med innenlandske og utenlandske samarbeidspartnere

Ved årets inspeksjoner av DSE har utvalget konsentrert seg om internkontrollen i PST, med utgangspunkt i kravene som politiregisterloven og politiregisterforskriften stiller til tjenestens behandling av personopplysninger.

1.2.2 UNDERSØKELSE AV PSTS BRUK AV SKJULTE TVANGSMIDLER OG ADVOKATORORDNINGEN ETTER STRAFFEPROSESSLOVEN § 100 A

1.2.2.1 Innledning

I motsetning til politiet ellers kan PST med rettens tillatelse bruke skjulte tvangsmidler i sin forebyggende virksomhet, jf. politiloven § 17 d. Mistankekravet etter denne bestemmelsen er «grunn til å undersøke om noen forbereder en handling» – altså lavere enn straffeprosesslovens krav om «skjellig grunn til mistanke» ved etterforskning. De straffbare handlingene som tillater bruk av skjulte tvangsmidler, er listet opp i bestemmelsen og gjelder alvorlig kriminalitet, som terrorforbrytelser og ulovlig etterretningsvirksomhet. Retten kan gi tillatelse til tvangsmiddelbruk for opptil seks måneder om gangen, jf. politiloven § 17 e første ledd. Dette er et lengre tidsrom enn hva som tillates for bruk av tvangsmidler i etterforskning. Begrunnelsen for dette er at det forebyggende arbeidet ofte har et lengre tidsperspektiv enn tilsvarende bruk av tvangsmidler i etterforskning.

1.2.2.2 Gjennomføringen av undersøkelsen

Utvalget har undersøkt resultatet av PSTs begjæringer til retten om skjult tvangsmiddelbruk i forebyggen-

de saker og etterforsknings saker, inkludert avvergende etterforskning. Undersøkelsen har basert seg på alle kjennelser fra Oslo tingrett om bruk av skjulte tvangsmidler i saker om kontraetterretning og kontraterror i en avgrenset tidsperiode de siste årene. I tillegg har utvalget undersøkt merknadene og eventuelle anker som de offentlige advokatene har fremsatt. Advokaten skal ivareta interessene til den tvangsmiddelet er rettet mot, uten å ha kontakt med vedkommende. Advokaten skal også ivareta tredjepersoners interesser.

1.2.2.3 Funn fra undersøkelsen

91 prosent av begjæringene som ligger til grunn for kjennelsene gjennomgått i undersøkelsen, knytter seg til PSTs forebyggende arbeid. Forutsetningen i forarbeidene til politiloven § 17 d var at tjenesten i «meget begrenset utstrekning» skulle få tillatelse til å bruke skjulte tvangsmidler i sitt forebyggende arbeid. Under behandlingen av lovforslaget i Stortinget ble det uttalt at de strenge vilkårene ville gjøre bruk av skjulte tvangsmidler i forebyggende saker til en sikkerhetsventil, som bare skulle brukes dersom reglene om etterforskning ikke kunne brukes.

PST har bedt utvalget om å ta inn tjenestens merknad til undersøkelsen av PSTs bruk av skjulte tvangsmidler i årsmeldingen. Denne er tatt inn i vedlegg 2 til Dokument 7 (2025–2026).

1.2.2.4 Særlige funn knyttet til advokatordningen

Utvalget har merket seg at de offentlige advokatene har få innvendinger til begjæringene. I 84 prosent av tilfellene hadde advokaten ingen innvendinger. Kun i seks prosent av tilfellene motsatte advokaten seg begjæringen helt, og delvis kun i ti prosent av tilfellene. Innvendingene de offentlige advokatene fremsatte, gikk blant annet ut på varigheten av tillatelsen til tvangsmiddelbruken eller at inngrepet var uforholdsmessig – for eksempel fordi det kunne ramme tredjepersoner.

To prosent av avgjørelsene fra tingretten ble anket. I én av sakene anket PST fordi tjenesten mente perioden for bruk av tvangsmiddelet som tingretten hadde tillatt, var for kort. Tjenesten fikk medhold i lagmannsretten. De øvrige ankene kom fra de offentlige advokatene. Ankene omhandlet spørsmål om tvangsmiddelbruken var i strid med forbudet mot avlytting av privat hjem, varigheten av tvangsmiddelbruken og at det var for lite konkret informasjon til å begrunne tvangsmiddelbruken. Flere av ankene gjaldt mindreårige.

Advokatene vant ikke fram med noen av ankene i sakene som ble undersøkt.

Undersøkelsen viste at forutsetningen i straffeprosessloven § 100 a om at samme advokat så langt som mulig skal oppnevnes når PST begjærer forlenget eller utvidet tvangsmiddelbruk, sjelden ble oppfylt.

1.2.3 BRUK AV SKJULTE TVANGSMIDLER

1.2.3.1 Opplysning av saker for retten og etableringen av erfaringsarkiv

PST legger frem informasjonen som danner grunnlaget for rettens avgjørelse der tjenesten begjærer bruk av skjulte tvangsmidler. Mye av grunnlagsdokumentasjonen unntas fordi den anses sensitiv. Dette legger et stort ansvar på tjenesten for å sørge for sakens opplysning. Utvalget mener at det er grunnleggende for rettsikkerheten at PST beskriver sakens faktiske forhold så langt dette lar seg gjøre i ugradert form, tydeliggjør opplysningers eventuelle usikkerhet og klart skiller mellom vurderinger og faktiske opplysninger. Utvalget har i 2025 undersøkt om tjenestens retningslinjer på dette området ivaretar disse hensynene, og har ikke funnet grunn til å kritisere PST.

Tidligere forvaltet EOS-utvalget et erfaringsarkiv over tidligere rettsavgjørelser til bruk for offentlige advokater og dommere. Arkivet ble avvirket i 2006 som en følge av at det ble lite brukt, og at ajourholdet var ressurskrevende for PST.

På spørsmål fra utvalget opplyste PST at tjenesten i 2025 arbeidet for å få på plass et oppdatert og utfyllende erfaringsarkiv over sikkerhetssaker til bruk for de offentlige advokatene og dommere. Domstolene hadde bedt om erfaringsarkivet, og arbeidet ble gjort i løpende dialog med disse. Utvalget uttalte at aktørenes tilgang på relevant og oppdatert informasjon er en forutsetning for en opplyst rettsprosess, og at PSTs innsats for å få dette på plass er et viktig bidrag for å ivareta rettssikkerheten i disse sakene.

1.2.3.2 Manglende informasjon til retten om skjult kameraovervåkning

Utvalget ber regelmessig om å få fremlagt kjennelser fra saker der PST har fått tillatelse til skjult kameraovervåkning. Samtidig ber utvalget om å få se bilder som viser kamerautsnittet fra overvåkingen.

I en sak oppdaget utvalget at kamerautsnittet viste et sosialt møtepunkt som ikke var omtalt i kjennelsen, og stilte spørsmål til PST. PST mente at det var nødvendig å ha med det sosiale møtepunktet i kamerautsnittet, og begrunnet hvorfor. PSTs begjæring til retten inneholdt imidlertid ingen opplysninger om at det sosiale møtepunktet var en del av kameraovervåkingen, og heller ingen redegjørelse for hvorfor PST mente dette var nødvendig. Uten denne informasjonen var domstolen avskåret fra å vurdere om det var nødvendig og forholdsmessig å inkludere det sosiale møtepunktet i kameraovervåkingen. Utvalget kritiserte PST for manglende informasjon til retten om hva kamerautsnittet ville omfatte.

1.2.3.3 Bruk av skjulte lydopptak av samtaler der tjenestene selv er deltakere

Utvalget har vurdert om PST og E-tjenesten har tilstrekkelig hjemmel i henholdsvis politiregisterloven og etterretningstjenesteloven til å bruke skjulte lydopptak av samtaler som tjenestene selv deltar i. Det er snakk om opptak av disse samtalene for å ivareta sikkerhetsmessige hensyn eller sikre dokumentasjon og krav til opplysningenes kvalitet.

Å gjøre skjulte lydopptak av samtaler man selv deltar i, er ikke straffbart, jf. straffeloven § 205 første ledd bokstav a. Dette betyr likevel ikke at myndighetene vil kunne gjennomføre skjulte lydopptak av samtaler med privatpersoner basert på alminnelig handlefrihet. Bakgrunnen for dette er at skjulte lydopptak av samtaler utgjør et inngrep i personvernet, som krever et rettslig grunnlag, jf. Grunnloven § 113.

Utvalget kom frem til at behandlingsreglene for PST syntes å være tilstrekkelig klare, tilgjengelige og forutsigbare til å åpne for behandling av opplysninger i form av skjulte lydopptak, i ovennevnte tilfeller. Forutsetningen er at bruken av slike skjulte lydopptak har et legitimt formål, og at den ikke er uforholdsmessig inngripende i det konkrete tilfellet.

1.2.4 BEHANDLING AV KOMMUNIKASJON MELLOM ADVOKAT OG KLIENT

Utvalget fant at PST hadde brutt sletteplikten for opplysninger om samtaler mellom advokat og klient innhentet ved kommunikasjonskontroll.

Utvalget fant metadata knyttet til flere hundre samtaler mellom advokat og klient. Det ble også gjort funn av metadata knyttet til kommunikasjon mellom lege og pasient. Ved ett tilfelle ble det funnet helseinformasjon knyttet til samtaler med offentlig ansatte.

Dette er opplysninger som det etter straffeprosessloven §§ 117–120 og 122 ikke vil kunne kreves vitneforklaring om, også omtalt som vitneforbud. Utvalget kritiserte PST for brudd på beslagsforbud og sletteplikt etter straffeprosessloven §§ 204 og 216 g annet ledd. PST opplyste til utvalget i desember 2025 at opplysningene var slettet.

1.2.5 PSTS OG E-TJENESTENS INNHENTING OG UTLEVERING AV OPPLYSNINGER OM EN NORSK BORGER

PST har hjemmel til å utlevere opplysninger til utenlandske tjenester for å avverge eller forebygge lovbrudd, eller dersom det er nødvendig for å verifisere opplysningene.

Forutsetningen er at PST har gjort en konkret nødvendighets- og forholdsmessighetsvurdering av utleveringen, og at nærmere bestemte vilkår er oppfylt. Det

skal blant annet legges særlig vekt på om opplysningene «formidles til en mottaker som er underlagt taushetsplikt, hvordan det kan forventes at mottaker benytter opplysningene og om opplysningene etter sin art eller kilde er beheftet med usikkerhet».

PST delte opplysninger om en norsk borger med en utenlandsk tjeneste, under forutsetning om at informasjonen fra PST kun skulle brukes for etterretningsformål. Tjenesten anså utleveringen av opplysninger i saken som nødvendig, relevant og forholdsmessig og mente at tilstrekkelig grundige vurderinger av eventuelle menneskerettslige konsekvenser var foretatt i forkant av utleveringen.

Opplysninger i saken antydte at den utenlandske tjenesten brøt PSTs forutsetninger for delingen. Utvalget uttrykte begrunnet tvil til om forholdsmessighetsvurderingen tjenesten hadde gjort i saken, var grundig nok. Blant annet gjaldt dette vurderingen av risikoreducerende tiltak og hvordan mottakertjenesten kunne forventes å bruke opplysningene. Dette var blant annet sett hen til tidligere kritiske merknader fra utvalgets side til informasjonsutveksling og samarbeid med den aktuelle utenlandske tjenesten.

Det var E-tjenesten som videreformidlet opplysningene fra PST til den utenlandske tjenesten. Utvalget ba i samme sak E-tjenesten om å redegjøre for kontakten tjenesten hadde hatt med den utenlandske tjenesten.

1.2.6 SAMARBEID OG INFORMASJONSUTVEKSLING MELLOM PST OG TOLLETATEN

Utvalget fører kontroll med EOS-tjenestenes informasjonsutveksling med andre offentlige myndigheter. I 2025 stilte utvalget spørsmål ved tolletatens utlevering av ANPR-data fra tolletatens skiltgjenkjenningssystem til PST med henvisning til feil hjemmel. Da tolletaten utlevete dataene, viste etaten til bestemmelsen om deres alminnelige utleveringsadgang til offentlige myndigheter og ikke særbestemmelsen om ANPR-data, som er strengere. ANPR-data anses som personopplysninger fordi opplysningene kan knyttes til eier av kjøretøyet. Hovedregelen er at ANPR-data ikke skal utleveres til andre offentlige myndigheter, med mindre nærmere angitte vilkår er oppfylt og tolletaten har foretatt en konkret forholdsmessighetsvurdering av utleveringen. Utvalget uttalte til tolletaten at det var uenig i etatens vurdering av at adgangen til å dele ANPR-data med PST var like vid som etatens adgang til utlevering av andre opplysninger til politiet og PST innenfor tolletatens forvaltningsområde. Videre uttalte utvalget at det utenfor tolletatens forvaltningsområde må foretas en konkret forholdsmessighetsvurdering når APNR-data skal deles med PST. Utvalget orienterte PST om sitt syn.

1.2.7 MANGLENDE REVURDERING AV PERSONOPPLYSNINGER

PST skal gjennomgå og revurdere behovet for å beholde opplysninger tjenesten har registrert i sin forebyggende virksomhet, utenfor forbyggende sak, når det har gått fem år fra registreringstidspunktet. Dette gjelder der det ikke er registrert nye opplysninger om vedkommende i løpet av de fem årene. Utvalget har i sin kontrollvirksomhet funnet gjentatte avvik hos PST i etterlevelsen av kravet om revurdering. Avvikene har flere ganger skyldtes feil ved, eller mangel på, tilstrekkelige digitale verktøy som kan tilrettelegge for etterlevelse av regelverkets krav.

Under en inspeksjon i mai 2025 demonstrerte PST en kontrollfunksjonalitet i et av sine systemer for utvalget. Dette inkluderte et script som omhandlet registreringer som ikke var revurdert etter femårsregelen. Demonstrasjonen viste at det på inspeksjonstidspunktet var over 6 500 registreringer som manglet revurdering. Etter spørsmål fra utvalget informerte PST i august 2025 om at tjenesten hadde iverksatt tiltak og redusert antallet registreringer som manglet revurdering til rundt 2 000. Utvalget mente at det store antallet avvik likevel var kritikkverdig, og uttalte at det uten regelmessig revurdering var stor fare for at opplysninger forble lagret lenger enn nødvendig, i strid med politiregisterloven § 50. I løpet av høsten fikk PST på plass en automatisk løsning, som bidro til å forenkle arbeidet med å fange opp registreringer til rettidig revurdering. I desember 2025 opplyste PST til utvalget at tjenesten per dato var å jour med revurderingene.

Feil ved den digitale løsningen var også årsaken til et avvik PST orienterte utvalget om i 2023, der et stort antall positive kontakter ikke ble revurdert. Utvalget kritiserte PST for avviket og for at tjenestens interne rutiner på dette punktet ikke var i samsvar med regelverket. Høsten 2024 kontrollerte utvalget om tjenesten hadde rettet opp avviket etter kritikken fra utvalget. Som en følge av dette avdekket PST en ny feil i den tekniske løsningen, som medførte at positive kontakter fortsatt ikke ble revurdert i tråd med regelverket. De interne rutinene var uendret. Ved sakens avslutning i 2025 kritiserte utvalget PST for det nye avviket, for manglende retting av det tidligere avviket og for at tjenesten ikke hadde endret sine interne rutiner. Utvalget forutsatte at PST selv kontrollerte at endringer som ble gjort for å tilfredsstille lovens krav, faktisk fungerte. PST opplyste at avviket var rettet opp, og at de interne rutinene ville bli revidert.

Gjennom sin kontroll i 2025 fant utvalget nye tilfeller av registreringer av døde personer som ikke var blitt revurdert. Utvalget kritiserte PST i 2016 for manglende revurdering og for å ha behandlet opplysninger om registrerte i flere år etter deres død uten at dette var nød-

vendig. Den gang opplyste PST at tjenesten arbeidet med en teknisk løsning for å sikre at registreringer ble revurdert kort tid etter at tjenesten fikk inn opplysninger om registrerte personers dødsfall. Et nytt script som skulle sørge for dette, ble tatt i bruk 1. januar 2017. Da utvalget i 2025 stilte spørsmål om de nye tilfellene av registrerte døde personer uten revurdering, opplyste PST at avvikene delvis skyldtes feilregistrering og delvis en feil i nevnte script. Feilen medførte at opplysninger om døde personer som var registrert både i og utenfor sak, ikke ble flagget for revurdering ved bekreftet dødsfall. Utvalget kritiserte tjenesten på nytt, men merket seg at PST hadde fulgt opp avvikene, funnet feilkilden og rettet opp feilene.

Utvalget la til grunn at PST ville undersøke om feilene gjaldt flere registreringer enn de utvalget konkret hadde tatt opp.

1.2.8 SPREDNING AV TILGANGSBEGRENSET INFORMASJON PÅ PSTs INTRANETT

PST publiserte en artikkel på sitt intranett som inneholdt opplysninger som stammet fra tjenestens kildeføring av en tidligere kilde. Slike opplysninger skal være tilgangsbegrenset og underlagt streng tilgangsstyring internt i PST.

Tilgjengeliggjøringen manglet rettslig grunnlag og utgjorde et avvik på personopplysningssikkerheten. Utvalget tok opp det særskilte vernet kildeopplysninger er underlagt. PST fikk kritikk for brudd på både reglene om tilgangsbegrensning av kildeopplysninger og reglene om taushetsplikten internt om «noens personlige forhold» og særlige kategorier personopplysninger etter politiregisterloven § 7. Utvalget la til grunn at PST fjernet opplysningene fra intranettet og iverksatte tiltak for å redusere risikoen for negative konsekvenser for den tidligere kilden.

PST opplyste at tjenesten så alvorlig på avviket, og at dette hadde gitt læringspunkter til det løpende internkontrollarbeidet i tjenesten.

Utvalget fant to måneder etter uttalelsen at artikkelen fortsatt var tilgjengelig på intranettet, og tok dette opp med PST. Utvalget understreket sin forventning om snarlig oppfølging fra tjenestens side når alvorlige avvik blir identifisert.

I nytt svar opplyste PST å ha fjernet den aktuelle artikkelen kort etter utvalgets etterfølgende kontroll samt å ha gjort en større og grundigere gjennomgang av alle tilsvarende artikler for å kvalitetssikre at disse ikke inneholdt kildeopplysninger. Tjenesten har i ettertid opplyst at teknologiske utfordringer underveis medførte at det tok tjenesten noe lengre tid å få rettet opp i det krittikverdige forholdet.

1.2.9 AVVIKSHÅNDTERING

Til nytte for utvalgets kontroll informerer PST rutinemessig om avvik tjenesten selv har oppdaget, og hvordan disse følges opp. Under en inspeksjon i 2024 informerte PST om to avvik knyttet til bruk av skjulte tvangsmidler, som utvalget fant grunn til å stille nærmere spørsmål om håndteringen av.

I det ene tilfellet hadde PST koblet opp kommunikasjonsavlytting på flere personer på bakgrunn av en hastebeslutning som kun gjaldt innhenting av historiske trafikkdata. Avviket ble varslet for sent til beslutningstaker internt i tjenesten, og nødvendige strakstiltak ble derfor først iverksatt etter et døgn.

I det andre tilfellet ble det innhentet historiske trafikkdata fra en person som ikke var omfattet av hastebeslutningen. Da feilen ble oppdaget, brukte tjenesten over to måneder på å behandle den feilinnhentede informasjon i tråd med politiregisterlovens krav.

Utvalget kritiserte i 2025 PST for håndteringen av begge avvikene.

1.2.10 KLARERINGSMYNDIGHETEN I PST

1.2.10.1 Tilknytning til enkelte stater

Utvalget har undersøkt PSTs behandling av klareringssaker der tilknytning til land av høy sikkerhetsmessig betydning er vurdert.

En person kan bare klareres dersom det ikke finnes grunn til å tvile på at personen er sikkerhetsmessig skikket. I vurderingen skal det legges vekt på forhold som er relevante for personens pålitelighet, lojalitet og dømmekraft.

I undersøkelsen fant utvalget at PST i sin begrunnelse i noen av sakene hadde lagt særlig vekt på at hovedpersonens oppgave var av betydning for PSTs operative evne. Utvalget uttalte at det ikke er rom for å vektlegge hensynet til operativ evne i seg selv ved vurdering av om klarering skal gis. Å legge selvstendig vekt på virksomhetens behov for en person kunne etter utvalgets syn føre til aksept av en større grad av risiko ved å gi klarering samt til ubegrunnet forskjellsbehandling.

PST opplyste til utvalget at klareringsmyndigheten hadde endret sin praksis etter at de aktuelle sakene var avgjort.

Utvalget forutsatte at PST stilte nødvendige vilkår for klarering i de tilfeller der en viss risiko ved å klarere personen ville reduseres som følge av forhold i PST. Et slikt vilkår kan gå ut på å begrense klareringen til å gjelde stilling i, eller oppdrag for, PST.

Det følger av sikkerhetsloven § 8-4 fjerde ledd bokstav m at «manglende mulighet til å gjennomføre en tilfredsstillende personkontroll» kan tillegges vekt i vurderingen av om klarering kan gis. For at en personkontroll skal kunne brukes i en sikkerhetsklarering, skal re-

gisteropplysninger om personen for de siste ti årene være tilgjengelige for klareringsmyndigheten.

Undersøkelsen, og PSTs redegjørelse til utvalget, viste at det var svakheter i PSTs praksis når det gjaldt opplysning av saker med mangler i personhistorikken. I to saker hadde PST verken innhentet ytterligere redegjørelse fra hovedpersonene eller gjennomført sikkerhets-samtale for å belyse personenes utenlandsopphold. Undersøkelsen viste at PST aksepterte større risiko ved mangler i personhistorikken enn andre klareringsmyndigheter, selv om tjenesten klarer for den høyeste sikkerhetsgraden.

Utvalget oppfordret PST til å iverksette tiltak for å sikre at behandlingen av saker der hovedpersonen har hatt opphold i land av høy sikkerhetsmessig betydning de siste ti årene, oppfyller sikkerhetslovens krav til å opplyse saken og til å ha tilstrekkelige vurderinger av sikkerhetsmessig skikkethet.

Undersøkelsen viste videre at PST ikke opplyste alle sine klareringssaker tilstrekkelig, og at det var mangler i hvordan PST dokumenterte hvilke vurderinger som var gjort. Utvalget merket seg at PST hadde iverksatt tiltak for å synliggjøre sine vurderinger bedre, og det understreket at saksopplysning og nedtegning av vurderinger er sentrale elementer for å ivareta rettssikkerhet og etterprøvbarehet i behandlingen av klareringssaker.

PST sa seg enig i utvalgets uttalelse og opplyste at klareringsmyndigheten hadde endret sin praksis etter at de aktuelle sakene var avgjort. PST utarbeidet et praksisnotat om manglende personhistorikk fra, og tilknytning til, land av høy sikkerhetsmessig betydning, for å ivareta hensynene som utvalget påpekte i uttalelsen.

1.2.10.2 Informasjon fra PST i klareringssaker

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) kan innhente opplysninger fra PST som et ledd i personkontrollen i behandlingen av en klareringssak. Resultatet av personkontrollen inngår i den helhetsvurderingen klareringsmyndigheten skal foreta etter sikkerhetsloven § 8-4. Ved utlevering av opplysninger skal PST etter politiregisterforskriften § 11-3 første ledd, så langt som mulig, kontrollere om «opplysningene er korrekte, tilstrekkelige og oppdaterte».

I en sak mente utvalget at PST hadde gitt et mangelfullt bilde av den som ble søkt klarert. Registreringen av personen lå tilbake i tid, og tjenesten hadde sett en utvikling hos vedkommende. Etter utvalgets oppfatning burde tjenesten derfor ha opplyst om tidspunktet for siste registrering og om den senere utviklingen. Utvalget understreket viktigheten av at informasjon PST sender i klareringssaker, er tilstrekkelige og oppdaterte.

1.2.11 KLAGESAKER

Utvalget har i 2025 tatt 22 klager rettet mot PST til behandling. Flere av klagen var også rettet mot andre EOS-tjenester. Utvalget har i 2025 avsluttet 18 klagesaker mot PST og kritisert PST i én av disse.

I en sak foreslo utvalget å gi klager en mer utfyllende begrunnelse etter EOS-kontrollloven § 15 første ledd fjerde punktum.

Dette ble ikke tatt til følge av PST. Tjenestens avgjørelse om sikkerhetsgradering er bindende for utvalget, jf. EOS-kontrollloven § 11 tredje ledd.

1.3 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

1.3.1 GENERELT OM KONTROLLEN

Utvalget har i 2025 konsentrert seg om generelle forvaltningsrettslige prinsipper og saksbehandlingsregler i kontrollen av NSM. Utvalget har gjennomført to inspeksjoner av NSM i 2025 – den ene rettet mot klareringsmyndigheten i NSM og den andre mot Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC). NCSC skal beskytte grunnleggende nasjonale funksjoner, næringsliv og offentlig forvaltning mot alvorlige digitale angrep.

I inspeksjonene av NSM kontrollerer utvalget særlig NSMs

- behandling av saker der klarering er nektet, nedsatt eller suspendert av klareringsmyndigheten, samt deres behandling av klager over slike saker
- saksbehandlingstid i klareringssaker
- samarbeid med andre EOS-tjenester
- behandling av personopplysninger
- bruk av tekniske kapasiteter

1.3.2 ARBEID MED LEVERANDØRKLARINGER

Utvalget ble orientert om NSMs arbeid med leverandørklareringer under inspeksjonen av klareringsmyndigheten i 2025. I etterkant ba utvalget om en skriftlig redegjørelse.

Leverandørklarering er et tiltak som benyttes i sikkerhetsgraderte anskaffelser, og har som formål å sikre kontroll med, og tillit til, leverandører av varer eller tjenester som kan ha betydning for nasjonal sikkerhet. Antallet saker om leverandørklarering har hatt en klar økning i 2025, fra mellom 13 og 17 saker årlig i årene 2022–2024 til 69 saker i 2025.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har økt fra 349 dager i 2023 til 531 dager i 2025. Av de ferdigbehandlede sakene i 2025 er 40 prosent avsluttet fordi behovet falt bort. NSM har opplyst til utvalget at det er noe usikkerhet knyttet til tallene.

Utvalget uttalte til NSM at det så med bekymring både på den lange saksbehandlingstiden og på restansene som hadde bygget seg opp i 2025.

Klareringsinstituttet må balansere viktige hensyn mellom rettssikkerhet og rikets sikkerhet. Lang saksbehandlingstid i klareringssaker kan skade begge hensynene. Det kan være problematisk både for virksomheten som skal foreta en sikkerhetsgradert anskaffelse, og for virksomheten som skal levere anskaffelsen. Særlig problematisk vil det være om årsaken til at anmodninger om klareringer faller bort, er at saksbehandlingen tar for lang tid. Formålet med utvalgets kontroll er å klarlegge, men også å forebygge, at noens rettigheter krenkes. Saksbehandlingstider som vist ovenfor vil kunne ramme den enkelte virksomhets interesser og rettigheter og være samfunnsskadelig. Utvalget uttalte at situasjonen vil kunne gjøre det nødvendig for utvalget å vurdere om det dreier seg om en utilbørlig skade på samfunnets interesser, jf. EOS-kontrollloven § 2 første ledd nr. 2.

NSM ble på denne bakgrunn bedt om å orientere utvalget tidlig i andre kvartal 2026 om status på restanser og avsluttede saker om leverandørklarering, med spesifisert utfall og gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Grunnet sakens alvor orienterte utvalget Justis- og beredskapsdepartementet om uttalelsen.

1.3.3 UNDERSØKELSE AV KLARERINGSMYNDIGHETENES BRUK AV VILKÅR TILKNYTTET REISEVIRKSOMHET

1.3.3.1 Ulik praksis i utforming og avgrensning av vilkår

En sikkerhetsklarering kan i særlige tilfeller gis på nærmere angitte vilkår, jf. sikkerhetsloven § 8-6. Disse skal være egnet til å redusere risikoen ved å gi personen klarering.

En undersøkelse EOS-utvalget gjennomførte i 2025 viste ulik praksis i klareringsmyndighetenes utforming og avgrensning av vilkår knyttet til personens reisevirksomhet.

Gjennomgangen av 172 saker fra Sivil klareringsmyndighet (SKM), Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA), PST og E-tjenesten viste blant annet at to klareringsmyndigheter i hovedsak stilte vilkår som ga en meldeplikt ved reiser til konkrete land, mens de andre to klareringsmyndighetene utformet vilkårene som et reiseforbud. To klareringsmyndigheter oppstilte vilkår som kun omhandlet personen som ble klarert, mens også nærstående personers reisevirksomhet var omhandlet i vilkårene fra de to andre klareringsmyndighetene.

Redegjørelser utvalget ba klareringsmyndighetene om, viste at ulikhetene i fastsettelsen av vilkår om reisevirksomhet manglet faglig begrunnelse. Utvalget fant likevel at de benyttede kategoriene av vilkår var innenfor det lovlige.

Etter spørsmål fra utvalget opplyste NSM, som er fagmyndighet på klareringsområdet, at direktoratet

også hadde registrert ulikheter i praksis. NSM utarbeidet derfor i 2025 en håndbok i bruk av vilkår ved sikkerhetsklarering og adgangsklarering, for å redusere ubegrunnede forskjeller i vilkårssettingen.

Variasjon i saksbehandlingen og resultatet blant klareringsmyndighetene kan gå utover rettssikkerheten til personene som søkes klarert. Utvalget understreket derfor viktigheten av at NSM bidro til en lik praksis i vilkårsfastsettelse i klareringssaker fremover. Utvalget oppfordret klareringsmyndighetene til å ha en dialog om vilkårsbruk på overordnet nivå, slik at tersklene for bruk av de ulike vilkårstypene kunne samordnes.

1.3.3.2 Meldeplikt og varslingsplikt

EOS-utvalgets undersøkelse ga også grunn til merknader om forholdet mellom varslingsplikt og vilkår om meldeplikt i forbindelse med reiser samt om presisjonsnivået for vilkår som omhandlet nærstående.

En klareringsmyndighet viste til sikkerhetsloven § 8-11 og mente at en plikt til å varsle om egne og nærståendes reiser til stater av en viss sikkerhetsmessig betydning i utgangspunktet fulgte direkte av det å være klarert og autorisert. En slik fortolkning var verken NSM eller utvalget enige i. Etter sikkerhetsloven § 8-11 er det opp til den klarerte å vurdere hvorvidt forholdet kan være av betydning for egen skikkethet.

Der meldeplikten tilknyttet reiser er satt i vilkårsform, har ikke den klarerte noen slik vurderingsmulighet. For å unngå usikkerhet og for å styrke forutsigbarheten for den klarerte uttalte utvalget at det bør stilles vilkår om meldeplikt bare dersom informasjon om slike reiser er nødvendig for å kunne inneha klarering.

En annen klareringsmyndighet formulerte i noen saker vilkårene på en slik måte at det var usikkert hvem vilkårene omhandlet. Hovedpersonen skulle ifølge disse melde fra dersom «nærstående», «i familie» mv. ville reise til konkrete land. Utvalget stilte spørsmål ved om en slik angivelse av personkretsen vilkårene omfattet, var tilstrekkelig presis.

Klareringsmyndigheten innså at begrepsbruken ga rom for misforståelser og usikkerhet om hvem som var omfattet. Klareringsmyndigheten opplyste derfor at den ville endre sin praksis, slik at hvilke personer som var omfattet av vilkårene, ble angitt mer konkret. Utvalget sluttet seg til denne vurderingen.

1.3.4 ADGANGEN TIL Å BEHANDLE NY KLARERINGSFORESPØRSEL PARALLELT MED KLAGESAK

Under en inspeksjon i 2024 identifiserte utvalget ti saker der karantenetiden hadde løpt ut før NSM hadde behandlet klagesakene. I disse sakene trakk personene sin klage til NSM for at en ny forespørsel om klarering skulle kunne behandles.

Saken aktualiserte spørsmålet om enkeltpersoners rett til behandling av forvaltningssaker i to instanser er ivarettatt, dersom klagesaksbehandlingen trekker ut i tid og dette forhindrer eller forsinker behandlingen av en ny klareringsforespørsel.

NSM har uttalt at nye forespørsler om klarering ikke kan behandles dersom personen allerede har en sak til klagebehandling. Dette gjaldt selv om karantene-tiden i den påklagede saken hadde løpt ut. NSM begrunnet dette med at en person bare kan ha én sak om samme tema til behandling i forvaltningen om gangen.

Utvalget var ikke enig i vurderingen av at enhver ny forespørsel om klarering som fremsendes mens en klagesak er til behandling, vil være å anse som samme sak. Utvalget viste blant annet til at klareringsforespørselene kan gjelde for ulike klareringsnivåer, til ulike stillinger, i ulike virksomheter og med ulik tilgang på skjermingsverdig informasjon. Personlige forhold som er av betydning for vurderingen av sikkerhetsmessige skikkethet, kan også ha endret seg, selv om personen som søkes klarert, er den samme.

Etter utvalgets syn var det ikke hjemmel til på generelt grunnlag å avvise eller stille i bero nye klareringsforespørsler fordi en person hadde en klareringssak til behandling i klageinstansen. Det måtte foretas en konkret vurdering av sakene.

Utvalget uttalte at mange allerede har ventet lenge på utfallet av klagebehandlingen, og at det ikke er et reelt alternativ for dem å stille behandlingen av arbeidsgivers forespørsel om klarering i bero ved å fastholde sin klage. Under disse omstendighetene kan det å trekke klagen sin oppleves som det eneste reelle handlingsalternativet, og konsekvensen blir at vedkommende mister muligheten til å få sin sak overprøvd gjennom klagesaksbehandlingen. Dette kan gå på bekostning av enkeltpersoners rettsikkerhet.

Utvalget ba NSM om å gjennomgå sin lovforståelse for å sikre at ingen urettmessig lider rettstap, og for å veilede klareringsmyndighetene om håndtering av nye forespørsler om klarering.

NSM har opplyst at de er enig i utvalgets vurdering av at det ikke er en klar hjemmel til å avvise nye forespørsler. NSM vil veilede klareringsmyndighetene om at de må foreta en konkret vurdering av om nye forespørsler kan behandles, eller om de må stilles i bero.

1.3.5 ADGANGEN TIL Å DELE INFORMASJON FRA VDI OG HÅNDTERING AV AVVIK

Utvalget har vurdert adgangen til å dele informasjon fra varslingsystemet for digital infrastruktur (VDI) etter virksomhetsikkerhetsforskriften § 65 annet ledd. Det fremgår ikke direkte av ordlyden i sikkerhetsloven § 2-4 at informasjon kan deles med utenlandske myndigheter og internasjonale organisasjoner i forbindelse

med håndtering av en konkret hendelse i VDI. Det gjør det heller ikke i forskriften. Til sammenligning er E-tjenestens og PSTs adgang til å dele informasjon regulert i etterretningstjenesteloven § 10-3 og politiregisterloven § 22.

Utvalget viste til at det etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 kreves en klar, tilgjengelig og forutsigbar hjemmel for å kunne gjøre inngrep i personvernet. Etter utvalgets syn er det i dag ikke klar nok hjemmel for å dele informasjon med utenlandske myndigheter og internasjonale organisasjoner i virksomhetsikkerhetsforskriften § 65 annet ledd. Utvalget ba NSM gjøre Justis- og beredskapsdepartementet oppmerksom på dette.

Utvalget kritiserte videre NSM for håndteringen av ett avvik knyttet til VDI. Flere VDI-medlemmer hadde benyttet en konkret teknisk løsning der det, som en følge av dette avviket, ble fanget opp personopplysninger i VDI som ikke skulle være der. NSM håndterte saken som et avvik, slettet personopplysningene og varslet leverandøren av løsningen. De berørte VDI-medlemmene ble ikke varslet. NSM opplyste at direktoratet ikke varslet medlemmene av kapasitetshensyn.

Utvalget påpekte at behandlingen av et avvik gjøres for å gjenopprette normalt tilstand, fjerne årsaken til avviket og hindre gjentakelse. Formålet ved avviksbehandlingen tilsa at VDI-medlemmene burde ha blitt varslet om feilen, slik at virksomhetene selv kunne vurdere om det var nødvendig med tiltak i egne systemer. Dersom NSM ikke hadde kapasitet til å varsle da avviket ble oppdaget, burde virksomhetene ha blitt varslet kort tid etter.

1.3.6 KLAGESAKER

1.3.6.1 Innledning

Utvalget har i 2025 tatt fem klager rettet mot NSM til behandling. Fire av klagenes gjaldt spørsmål om sikkerhetsklarering, og én klage gjaldt overvåking. Noen av klagenes var rettet mot flere tjenester.

Utvalget avsluttet syv klagesaker mot NSM i 2025 og kritiserte NSM i fire av klagesakene.

1.3.6.2 Utilstrekkelig saksopplysning og begrunnelse

I en klagesak om sikkerhetsklarering kritiserte utvalget NSM for flere feil i saksbehandlingen.

Utvalget fant at NSM hadde tatt med opplysninger om hovedpersonens lovlige samfunnsengasjement i vurdering av vedkommendes sikkerhetsmessige skikkethet. Dette er i strid med sikkerhetsloven § 8-4 femte ledd og § 8-5 syvende ledd. Utvalget mente videre at NSM ikke hadde oppfylt sin plikt til å se til at klareringssaken var så godt opplyst som mulig. Relevante forhold av betydning for klagerens sikkerhetsmessige skikkethet var ikke vurdert. Det klareringsmyndigheten omtal-

te som «tilsynelatende uoverensstemmelser» i forklaringer klageren hadde gitt til norske myndigheter, var ikke forsøkt oppklart, og sentrale momenter av betydning for utfallet av saken var vektlagt i negativ retning uten å være tilstrekkelig klarlagt.

Av hensyn til sakens opplysning mente utvalget at NSM burde ha avholdt en sikkerhetssamtale med klageren. NSM fikk videre kritikk for ikke å ha gitt klageren en tilstrekkelig begrunnelse for forholdene som ble vektlagt til vedkommendes ugunst, og for å ha begrenset innsynet vedkommende ble gitt, mer enn hva sikkerhetsloven åpner for. Utvalget mente på denne bakgrunn at NSM burde behandle klareringsaken på nytt.

NSM sa seg uenig i utvalgets kritikk og opplyste at saken ikke ville bli tatt opp til ny behandling.

Utvalget tok NSMs tilbakemelding til orientering, men bemerket at den manglende viljen til å rette seg etter kritikken syntes å stride mot Stortingets forutsetninger om at EOS-tjenestene følger opp EOS-utvalgets kritikk eller anbefalinger.

Etter en fornyet vurdering opplyste NSM at klareringsmyndigheten ville ta saken opp til ny behandling. NSM har gjort utvalget oppmerksom på at saken etter den nye behandlingen ble avsluttet med samme resultat.

1.3.6.3 Nektet innsyn og forsinkelse av klareringssak ved anmodning om særskilt advokat

I en klagesak om sikkerhetsklarering kritiserte utvalget SKM og NSM for å nekte innsyn i sammendrag av sikkerhetssamtalen. Utvalget kritiserte NSM for det samme i 2024.

Utvalget påpekte at det var meget uheldig at klareringsmyndighetenes tidsbruk i behandlingen av hovedpersonens anmodning om særskilt advokat hadde forsinket klagesaksbehandlingen med cirka ni måneder. Dette kom i tillegg til en allerede lang saksbehandlingstid i saken.

1.3.6.4 Lang saksbehandlingstid

De øvrige klagenes rettet mot NSM gjaldt lang saksbehandlingstid.

I en klagesak hadde utvalget allerede gitt NSM alvorlig kritikk for lang behandlingstid i saken. Etter utvalgets første kritikk gikk det ytterligere fire måneder før saken ble endelig avgjort. Fra saken ble mottatt til NSM avgjorde saken, gikk det totalt to år og tre måneder. NSM viste til store restanser som årsak. Utvalget kritiserte NSM for den lange saksbehandlingstiden. Det ble i samme sak rettet kritikk mot SKM for manglende innsyn.

I en annen sak brukte NSM tolv måneder på å behandle en klareringsklage i andre instans. NSM viste til utredningsbehov underveis i saksbehandlingen, gjennomgang av dokumentasjon og sakens kompleksitet som begrunnelse for tiden brukt. Utvalget kritiserte NSM for den lange saksbehandlingstiden. Det ble også rettet kritikk mot SKM for lang saksbehandlingstid i saken.

1.3.7 SAKSBEHANDLINGSTID I NSMs KLARERINGSSAKER

Saksbehandlingstiden i saker om forespørsler om klarering har økt i 2025. Dette selv om denne kategorien saker er overført til SKM fra 1. mai 2024. Etter dette tidspunktet har NSM kun behandlet restanser.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i innsynssaker har gått klart opp fra 22 dager for syv saker i 2024 til 57 dager for 18 saker i 2025. Dette er mye høyere enn NSMs interne frist på åtte dager. Tidsbruken er etter utvalgets syn uakseptabelt lang.

Nedenfor følger en tabell over saksbehandlingstid i 2025 som opplyst av NSM.

NSM	GJENNOMSNI TT LIG SAKSBEHANDLINGSTID			
	Positive avgjørelser		Negative avgjørelser	
	2025	2024	2025	2024
Forespørsel om sikkerhetsklarering	311 dager (3 saker)	149 dager (62 saker)	294 dager (2 saker)	249 dager (8 saker)
Forespørsel om adgangsklarering	-	-	712 dager (2 saker)	-
Klage 1. instans	-	-	24 dager (1 sak)	644 dager (1 sak)
Klage 2. instans	246 dager (4 saker)	464 dager (16 saker)	158 dager (50 saker)	421 dager (114 saker)

1.4 Sivil klareringsmyndighet

1.4.1 GENERELT OM KONTROLLEN

Utvalget har i 2025 gjennomført én inspeksjon av SKM. Hovedtemaet for inspeksjonen var saksbehandlingsregler og generelle forvaltningsrettslige prinsipper.

Utvalget gjennomførte i 2025 også en undersøkelse av SKMs utforming og avgrensning av vilkår knyttet til personers reisevirksomhet.

1.4.2 KLAGESAKER

Utvalget har i 2025 mottatt tre klager rettet mot SKM. En av disse var også rettet mot annen EOS-tjeneste. Utvalget har avsluttet fire klagesaker mot SKM i 2025, alle med kritikk.

I to av sakene kritiserte utvalget SKM for å nekte hovedpersonen innsyn i det skriftlige sammendraget fra sikkerhetssamtalen. I den ene saken ble SKM videre kritisert for å nekte innsyn i SKMs sammendrag av dokumenter hovedpersonen hadde delt med SKM under sikkerhetssamtalen. SKM viste til faglige føringer fra NSM og begrunnet unntakene fra innsyn med at sammendragene kunne si noe om klareringsmyndighetenes metode og røpe forhold «som har betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser», jf. sikkerhetsloven § 8-4 annet ledd, jf. 8-13 annet ledd bokstav a.

Den som har vært vurdert sikkerhetsklarert, har etter sikkerhetsloven § 8-14 rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, med unntak for enkelte nærmere angitte opplysninger og dokumenter. Utvalget la til grunn at et sammendrag kan si noe om hva klareringsmyndighetene mener er relevant informasjon i klareringssaken ved at det gjøres et utvalg av opplysninger. Utvalget kunne imidlertid ikke se at de aktuelle sammendragene var egnet til å røpe noe om klareringsmyndighetenes metode eller forhold av betydning for nasjo-

nale sikkerhetsinteresser. Utvalget mente derfor at det ikke var hjemmel for å unnta sammendragene, og kritiserte tjenesten. Utvalget har tidligere rettet tilsvarende kritikk mot NSM. Både SKM og NSM fikk i de to samme sakene kritikk for lang saksbehandlingstid. I den ene saken skyldtes dette blant annet lang tidsbruk i behandlingen av hovedpersonens anmodning om særskilt advokat, særlig ved NSMs behandling.

I en tredje klareringssak tok SKM ved en feil inn opplysninger om rusbruk fra en annen persons klareringssak i meldingen til hovedpersonen om klareringsavgjørelse. Utvalget mente at avviket utgjorde et kritikkverdige forhold. SKM hadde beklaget feilen, rettet opp meldingen om klareringsavgjørelse og iverksatt tiltak for å bidra til at slike feil ikke skjedde igjen.

SKM hadde også endret sin interne rutine for gjennomgang og godkjenning av klarerings- og autorisasjonsavgjørelser. Utvalget oppfordret SKM til å be fagmyndigheten NSM om føringer for hvordan opplysningene som feilaktig var inntatt i klareringssakens dokumenter, skulle håndteres. Utvalget la til grunn at korrekt saksgrunnlag ville bli lagt til grunn ved behandlingen av klagen over realiteten i saken.

Den fjerde klagesaken gjaldt lang saksbehandlingstid. SKM brukte åtte måneder på behandlingen av klareringsanmodningen og fire og en halv måned på førstinstansbehandlingen av klagen. SKM viste til stor sakspågang, interne prioriteringer og en arkiveringsfeil som årsak til den lange saksbehandlingstiden. Utvalget kritiserte SKM for den lange saksbehandlingstiden.

1.4.3 SAKSBEHANDLINGSTID I SKMs KLARERINGSSAKER

Nedenfor følger en tabell over saksbehandlingstid i 2025 som opplyst av SKM.

SKM	GJENNOMSNIITTLIG SAKSBEHANDLINGSTID			
	Positive avgjørelser		Negative avgjørelser	
	2025	2024	2025	2024
Forespørsel om sikkerhetsklarering	48 dager (7841 saker)	58 dager (7205 saker)	263 dager (274 saker)	363 dager (458 saker)
Forespørsel om adgangsklarering	60 dager (811 saker)	52 dager (1005 saker)	281 dager (79 saker)	367 dager (101 saker)
Klage 1. instans	130 dager (5 saker)	92 dager (5 saker)	80 dager (45 saker)	86 dager (48 saker)

For forespørsler om innsyn har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden gått ned fra 12 dager for 54 saker i 2024 til 9 dager for 48 saker i 2025.

1.5 Forsvarets sikkerhetsavdeling

1.5.1 GENERELT OM KONTROLLEN

Utvalget har i 2025 gjennomført to inspeksjoner av FSA – den ene rettet mot FSAs behandling av klareringssaker, den andre mot FSAs utøvelse av operativ sikkerhetstjeneste. Som for de øvrige klareringsmyndighetene, har utvalget i 2025 konsentrert seg om generelle for-

valtningsrettslige prinsipper og saksbehandlingsregler i kontrollen av FSA.

I inspeksjonene av FSA kontrollerer utvalget særlig FSAs

- behandling av saker der klarering er nektet, nedsatt eller suspendert av klareringsmyndigheten
- saksbehandlingstid i klareringssaker
- virksomhet innenfor operativ sikkerhetstjeneste
- behandling av personopplysninger
- samarbeid med andre EOS-tjenester.

1.5.2 RUTINEN «SEN FORDELING» – KLARERING AV PERSONER MED TILKNYTNING TIL ANDRE STATER, SOM SKAL AVTJENE FØRSTEGANGSTJENESTE

Utvalget kritiserte i 2024 FSA for ikke å sikre forsvarlig fremdrift i klareringssaker for vernepliktige med tilknytning til andre stater, som var innkalt til førstegangstjeneste. Her var innkallingen satt tolv måneder frem i tid nettopp i den hensikt å sikre klareringsmyndigheten tilstrekkelig tid til å behandle sakene før fremmøte. Likevel ble ikke sakene avgjort i tide. FSA redegjorde for en ny rutine for behandling av disse sakene, som utvalget la til grunn at ville kunne bidra til at sakene ble behandlet til rett tid.

På bakgrunn av flere mediasaker sommeren 2025 om personer som fikk sin innkalling til førstegangstjeneste annullert grunnet uavklart klareringsstatus, ba utvalget FSA om en oppdatert redegjørelse for saksbehandlingen. FSA opplyste da at 115 personer i 2024 og 105 personer i 2025 hadde fått innkallingen annullert, som følge av at FSA ikke hadde avgjort saken. Majoriteten av personene som fikk innkallingen annullert, fikk likevel et tilbud om å tjenestegjøre i en annen tjeneste i Forsvaret som ikke forutsatte sikkerhetsklarering.

Utvalget kritiserte FSA for at antallet annullerte innkallinger fremdeles var for høyt, og uttalte at det var uheldig at FSA manglet oversikt over rutiner som var innført for å styrke saksstyringen.

Utvalget gjentok kritikken som ble uttalt til FSA 18. mars 2024. Antallet klareringssaker som ikke ble behandlet i tide av FSA, vitnet etter utvalgets syn om en mangelfull saksstyring. Dette ble forsterket av at utfordringen fortsatte halvannet år etter at utvalget hadde påpekt dette. Utvalget understreket viktigheten av at sakene gis en forsvarlig behandling. Hensynet til individuell behandling og likebehandling skal ivaretas, og nødvendige saksbehandlingsskritt for å opplyse saken skal foretas innen rimelig tid.

Utvalget uttrykte bekymring for de vedvarende utfordringene på klareringsfeltet og orienterte Forsvarsdepartementet om uttalelsen.

1.5.3 KLAGESAKER

Utvalget har i 2025 tatt 15 klager rettet mot FSA til behandling og avsluttet tolv. Én av klagen gjaldt overvåking og var også rettet mot andre tjenester. Saken ble avsluttet uten kritikk av FSA.

De øvrige 14 klagesakene gjaldt sikkerhetsklarering. Samtlige av de elleve sakene om sikkerhetsklarering som ble avsluttet, gjaldt lang saksbehandlingstid og førte til kritikk av FSA.

I tre av klagesakene opplyste FSA at sakene var blitt liggende ufordelt etter at saksbehandler sluttet. Utvalget kritiserte FSA og ba tjenesten i februar 2025 om å sikre rutiner for fremdrift og omfordeling av saker når saksbehandler slutter. I én av disse sakene hadde det gått over to år fra saken ble mottatt hos FSA, hvorav åtte måneders liggetid skyldtes manglende omfordeling når saksbehandler sluttet. På tidspunktet for utvalgets uttalelse om kritikk var saken fortsatt under behandling i FSA. I en annen av sakene gikk det to år og to måneder før FSA behandlet og oversendte saken til NSM for klagebehandling. I denne perioden lå saken uten aktiv saksbehandling i tre ulike perioder på til sammen ett år og fem måneder. Utvalget kritiserte FSA for uforholdsmessig lang saksbehandlingstid. I den tredje saken tok FSAs saksbehandling i overkant av ett år og åtte måneder.

I fem andre klagesaker der utvalget kritiserte FSA, viste tjenesten til manglende saksbehandlingskapasitet som begrunnelse for saksbehandlingstider fra ni måneder og opp til ett år og fire måneder. Den ene saken hadde en ren liggetid på over syv måneder. Saken ble henlagt fordi hovedpersonen mistet jobbtilbudet på grunn av lang saksbehandlingstid og klareringsbehovet dermed bortfalt. I en annen av sakene kritiserte utvalget FSA for manglende utsendelse av foreløpige svar og forsinkelsesmeldinger til klageren, i tillegg til den lange saksbehandlingstiden.

I en sak kritiserte utvalget FSA for lang saksbehandlingstid i 2024. Hovedpersonen klaget på nytt til utvalget. Utvalget uttalte at selv om enhver ytterligere saksbehandlingstid vil være kritikkverdigg, må en viss terskel nås for å gjenta kritikk i samme sak. Det tok ytterligere fem måneder før FSA avgjorde saken. Dermed hadde FSA til sammen brukt to år og tre måneder fra saken ble mottatt, til saken ble avgjort. Utvalget kritiserte igjen FSA for den lange saksbehandlingstiden.

I en annen sak hadde det gått åtte måneder fra saken ble mottatt, til FSA avgjorde saken. Den som ble søkt klarert, hadde deretter klaget over avgjørelsen, og fra klagen ble mottatt av FSA, til utvalget mottok og behandlet en klage over saksbehandlingstiden, gikk det tolv måneder. Utvalget kritiserte FSA for den lange saksbehandlingstiden både for forespørselen om klarering og for behandling av klagen over vedtaket. Saken hadde i to perioder blitt liggende ubehandlet som følge av at

saksbehandler hadde sluttet. Saken var ikke ferdig behandlet av FSA da utvalget uttalte sin kritikk. Hovedpersonen klaget senere på nytt til utvalget over lang saksbehandlingstid i samme sak. Det hadde fra utvalgets forrige kritikk til behandlingen av den nye klagen gått ytterligere om lag seks og en halv måned. Utvalget kritiserte på nytt FSA for den lange saksbehandlingstiden.

I den siste saken hadde FSA fortsatt ikke fattet noen avgjørelse ett år og elleve måneder etter å ha mottatt en anmodning om reklarering. Kun innledende saksbehandlingsskritt hadde blitt foretatt. Utvalget kritiserte FSA for den lange saksbehandlingstiden. På tidspunktet for utvalgets uttalelse om kritikk var saken fortsatt under behandling i FSA.

1.5.4 SAKSBEHANDLINGSTID I FSAs KLARERINGSSAKER

Sammenlignet med i 2024 har gjennomsnittlig saksbehandlingstid for forespørsler om klarering gått markant opp i 2025. Etter utvalgets vurdering er dette uakseptabelt.

For forespørsler om innsyn har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden gått ned fra 28 dager for 16 saker i 2024 til 21 dager for 7 saker i 2025.

Nedenfor følger en tabell over saksbehandlingstid i 2025, som opplyst av FSA.

FSA	GJENNOMSNIITTLIG SAKSBEHANDLINGSTID			
	Positive avgjørelser		Negative avgjørelser	
	2025	2024	2025	2024
Forespørsel om sikkerhetsklarering	63 dager (20935 saker)	55 dager (21192 saker)	406 dager (76 saker)	366 dager (119 saker)
Klage 1. instans	385 dager ³² (5 saker)	252 dager (1 sak)	322 dager (14 saker)	140 dager (16 saker)

1.6 Kontroll av annen EOS-tjeneste

1.6.1 GENERELT OM KONTROLLEN

Utvalgets kontrollområde omfatter alle offentlige organer som utfører etterretnings-, overvåkings- eller sikkerhetstjeneste.

Kontrollen er ikke begrenset til bestemte organisatoriske enheter. Kontrollen omfatter også de som utfører slik tjeneste under styring av eller på oppdrag fra offentlig forvaltning, for eksempel tilbydere av elektronisk kommunikasjon.

Utvalget har tatt én klagesak mot annen EOS-tjeneste til behandling i 2025.

I en klagesak rettet utvalget kritikk mot Justis- og beredskapsdepartementet for lang saksbehandlingstid. Utvalget rettet kritikk mot SKM og NSM i samme sak.

1.6.2 ETTERRETNINGSREGIMENTET

Etterretningsbataljonen ble etablert som Nordenfjeldske etterretningsregiment (EREG) 24. april 2025. Utvalget inspiserte EREG i 2025. I inspeksjonen orienterte EREG om sin virksomhet. Inspeksjonen ga ikke grunn til oppfølging.

1.6.3 FORSVARETS SPESIALSTYRKER

Utvalget inspiserte Marinejegerkommandoen (MJK) i Bergen i 2025. Under inspeksjonen fikk utvalget en orientering om avdelingens organisering, oppgaver og kapasiteter. Inspeksjonen ga ikke grunn til oppfølging.

1.6.4 KRAV TIL HJEMMEL FOR FORSVARETS METODEBRUK

Utvalget har undersøkt hvilke hjemler Forsvaret, utenom E-tjenesten, har til å behandle personopplysninger ved øving og trening i Norge. Det er på det rene at E-tjenesten har hjemmel i etterretningstjenesteloven § 4-6 til å innhente informasjon om personer i Norge når det er strengt nødvendig for å trene, øve eller teste utstyr.

Etter å ha stilt spørsmål til E-tjenesten, Etterretningsregimentet, Forsvarets spesialstyrker og Forsvarsdepartementet konkluderte utvalget med at enheter i Forsvaret ikke har hjemmel til å behandle personopplysninger i forbindelse med øving og trening uten forutgående samtykke. Utvalget oppfattet rettstilstanden som en mangel ved lov eller forskrift og underrettet Forsvarsdepartementet i tråd med EOS-kontrollloven § 14 tredje ledd. Utvalget ba departementet om en tilbakemelding.

Departementet skrev i sin tilbakemelding at der hjemmel til å innhente personopplysninger i forbindelse med trening og øving vurderes nødvendig, baserer Forsvaret seg på samtykke. Unntaket er innhenting fra åpne kilder, som etter departementets syn normalt ikke vil være et inngrep overfor den enkelte og kreve hjemmel i lov. Departementet skrev videre at innhenting om en bestemt person etter omstendighetene kan få et slikt omfang at det likevel kan reises spørsmål om den utgjør et inngrep overfor vedkommende. Etter departementets oppfatning ville terskelen for å kvalifisere for et slikt inngrep blant annet avhenge av situasjon, omfang og

metode. Departementet skrev i tilbakemeldingen til utvalget at «[det er] imidlertid vanskelig å angi eksakt hvor grensene går for når det foreligger et inngrep i menneskerettslig forstand».

Da etterretningstjenesteloven ble utarbeidet, erkjente Forsvarsdepartementet at innhenting fra åpne kilder kan utgjøre et inngrep i menneskerettslig forstand. For å unngå tvil om lovligheten av metoden ble den lovfestet.

Omfanget av personopplysninger på internett sammenholdt med den teknologiske utviklingen, især kunstig intelligens, gjør at innhenting fra åpne kilder vil kunne utgjøre et inngrep i privatlivet i menneskerettslig forstand. Utvalget har gjennom sin kontroll sett konkrete eksempler i Forsvaret som etter utvalgets vurdering vil kunne innebære slike inngrep.

Departementet opplyste i sin tilbakemelding at innhenting av personopplysninger også kan forekomme ved bruk av elektronisk overvåking, men at opplysningene i disse tilfellene anses som overskuddsinformasjon og slettes. Utvalget er av den forståelse at i slike tilfeller slettes informasjon fordi Forsvaret ikke har et behandlingsgrunnlag.

Forsvaret må ha et behandlingsgrunnlag for all sin behandling av personopplysninger. Der behandlingsgrunnlaget er samtykke, stilles det klare krav til samtykkets kvalitet. Samtykket må være frivillig og gitt ved en aktiv handling. Det må videre være informert, spesifikt og tilstrekkelig til å omfatte hele behandlingen. For at samtykket skal være informert, må den som samtykker, vite hvem som er behandlingsansvarlig, hva slags opplysninger som behandles, i hvilket omfang og til hvilket formål. Samtykket skal også være dokumenterbart og mulig å trekke tilbake.

En utstrakt behandling av personopplysninger på samtykkegrunnlag, hvor personvern vurderingene er overlatt til den enkelte del av Forsvaret, er uheldig. Dette kan føre til ulik praksis innad i Forsvaret, vanskeliggjøre utvalgets kontroll og – i ytterste konsekvens – gå utover den enkeltes personvern og rett til privatliv.

Utvalget mener at det rettslige grunnlaget for all behandling av personopplysninger i Forsvaret så langt som mulig bør reguleres.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ronny Aukrust, Sverre Myrli, Kari Baadstrand Sandnes og Lise Selnes, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen, Pål Morten Borgli, Lars Rem og

Aina Stenersen, fra Høyre, Ove Trellevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, fra Rødt, Hege Bae Nyholt, fra Miljøpartiet De Grønne, Julie E. Stuestøl, og fra Kristelig Folkeparti, Jonas Andersen Sayed, viser til Dokument 7 (2025–2026) Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2025.

EOS-utvalget er Stortingets kontrollorgan for de hemmelige tjenestene i Norge. Formålet med kontrollen er å sikre at enkeltpersoners rettigheter ivaretas, og at tjenestenes virksomhet skjer innenfor rammen av lov og instruks. EOS-utvalget skal påse at tjenestene balanser hensynet til den enkeltes personvern og rettsikkerhet mot samfunnets behov for sikkerhet. Komiteen understreker betydningen av EOS-utvalgets rolle som et sentralt ledd i Stortingets kontroll med forvaltningen.

Komiteen viser til at EOS-utvalget årlig skal avgis melding til Stortinget om sin virksomhet. I 2025 har utvalget gjennomført et omfattende arbeid med 18 inspeksjoner tatt opp 26 saker av eget tiltak. Utvalget undersøker også klager fra enkeltpersoner og organisasjoner. I 2025 tok utvalget opp 38 klager på EOS-tjenestene til behandling og avsluttet 35 klagesaker.

Komiteen merker seg at utvalget i november 2025 avga en særskilt melding om E-tjenestens ulovlige lagring av innholdsdata, der det kom fram at det var kontrollmessige utfordringer ved lovens skille mellom metadata og innholdsdata. Komiteen viser også til at deler av prosesseringssystemet for metadata baserer seg på anskaffet programvare som i utgangspunktet ikke er skreddersydd til E-tjenesten som organisasjon.

Komiteen viser til at EOS-utvalget peker på at det er viktig at disse utfordringene får en rask avklaring.

Komiteen anerkjenner at den krevende internasjonale sikkerhetssituasjonen stiller store krav til de hemmelige tjenestene. I en slik tid er EOS-utvalgets kontroll avgjørende for å opprettholde tilliten til tjenestenes arbeid. Komiteen understreker viktigheten av at kontrollen utøves på en måte som ivaretar både behovet for innsyn og hensynet til tjenestenes operative evne. Balansen og samspillet mellom tjenestenes virksomhet og utvalgets kontroll er viktig for et velfungerende demokrati.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti merker seg at kritikk og forslag til tiltak ikke alltid følges opp. I noen tilfeller synes det som om den kritiserte virksomheten eller overordnet myndighet (departement) ikke nødvendigvis er enig i kritikken eller de foreslåtte tiltakene og derfor ikke følger opp. Disse medlemmer mener det er uheldig hvis forslag til til-

tak blir hengende i løse luften. Det kan være grunn til å vurdere en lignende ordning som for eksempel Riksrevisjonen har, hvor det gjennomføres etterkontroll noen år etter første rapport.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en ordning hvor det fremgår hvilke av EOS-utvalgets forslag til tiltak i rapporter som er gjennomført, hvilke som skal gjennomføres, og hvilke det er uenighet om hvorvidt er hensiktsmessige tiltak.»

Etterretningstjenesten

Komiteen viser til at det er gjennomført fire inspeksjoner av E-tjenesten sentralt, og at det har vært en spesiell oppmerksomhet på E-tjenestens bruk av kunstig intelligens. Utvalget har i tillegg inspisert E-tjenestens stasjon på Ringerike.

Komiteen merker seg at E-tjenesten i en sak fikk kritikk for å ha behandlet fortrolig kommunikasjon mellom advokat og klient i strid med loven. Komiteen viser videre til utvalgets særskilte melding fra november 2025.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Komiteen viser til at utvalget har gjennomført fire inspeksjoner i den sentrale enheten, og i tillegg er PST-enhetene i Møre- og Romsdal og Øst politidistrikt kontrollert. Komiteen viser videre til at undersøkelsene har fokusert på internkontrollen i PST med utgangspunkt i kravene som politiregisterloven og politiregisterforskriften stiller til tjenestens behandling av personopplysninger.

Komiteen viser videre til at inspeksjonene har vist at i forbindelse med en begjæring fra PST til retten i en sak om skjult kameraovervåking fikk ikke retten den informasjonen den burde for å kunne vurdere om overvåkingen av et sosialt møtepunkt var nødvendig og forholdsmessig. Komiteen påpeker også at PST brøt sletteplikten for opplysninger om samtaler mellom advokat og klient innhentet ved kommunikasjonskontroll. Utvalget fant metadata knyttet til flere hundre advokat-/klientsamtaler, metadata knyttet til lege-pasient-kommunikasjon og ved ett tilfelle knyttet til samtaler med offentlig ansatte.

Komiteen viser til at kontrollen av PST i 2025 viser at det er eksempler på problemstillinger og avvik som kan skyldes mangel på tilstrekkelige digitale verktøy som kan tilrettelegge for etterlevelse av regelverk. Et eksempel på dette er manglende revurdering av cirka 6 500 registreringer innen femårsfristen.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Sivil klareringsmyndighet og Forsvarets sikkerhetsavdeling

Komiteen viser til at EOS-utvalget har gjennomført to inspeksjoner av NSM i 2025 – den ene rettet mot klareringsmyndigheten i NSM og den andre mot Nasjonalt cybersikkerhetssenter (NCSC). I disse kontrollene kontrollerer utvalget særlig NSMs behandling der klarering er nektet, nedsatt eller suspendert av sikkerhetsmyndighetene, saksbehandlingstid i klareringssaker, samarbeid med andre EOS-tjenester, behandling av personalopplysninger og bruk av tekniske kapasiteter.

Komiteen viser til at utvalget kritiserte Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) i 2024 for ikke å sikre forsvarlig fremdrift i klareringssaker for personer med tilknytning til andre stater, som var innkalt til førstegangstjeneste. To år senere er det fortsatt få tegn til bedring.

Komiteen viser til at utvalget ser en bekymringsfull økning i saksbehandlingstid og restanser hos Nasjonal sikkerhetsmyndighet på klareringer som gis leverandører som brukes i sikkerhetsgraderte anskaffelser.

Komiteen ser med bekymring på at EOS-utvalget fortsatt rapporterer om lang saksbehandlingstid i klareringssaker.

Kontroll av annen sikkerhetstjeneste

Komiteen viser til at utvalgets kontrollområde omfatter alle offentlige organer som utfører etterretnings-, overvåkings- eller sikkerhetstjeneste. Kontrollen er ikke begrenset til bestemte organisatoriske enheter. Kontrollen omfatter også de som utfører slik tjeneste under styring av eller på oppdrag fra offentlig forvaltning, for eksempel tilbydere av elektronisk kommunikasjon.

Komiteen deler utvalgets bekymring for de vedvarende utfordringene på klaringsfeltet som gjelder lang saksbehandlingstid og utilstrekkelig samordning, rutiner og digitalisering. Dette går utover den enkeltes rettssikkerhet, medfører at personer får satt yrkesliv på vent, og kan gå utover rikets sikkerhet og beredskap.

Komiteen viser til Stortingets behandling av EOS-utvalgets årsmelding for 2024, jf. Innst. 393 S (2024–2025) til Dokument 7 (2024–2025), hvor et samlet storting stilte seg bak følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte og innen rimelig tid komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å redusere saksbehandlingstiden i klareringssaker.»

Komiteen viser til at til at det til tross for dette vedtaket framkommer i EOS-utvalgets årsmelding for 2025 at saksbehandlingstiden i FSAs klareringssaker har gått opp sammenlignet med året før, noe som etter ut-

valgets vurdering er «uakseptabelt». Komiteen stiller seg bak denne vurderingen.

Komiteen viser videre til at regjeringen i Prop. 1 S (2025–2026) og Meld. St. 4 (2025–2026) viser til Stortingets vedtak og informerer om at vedtaket er under oppfølging, samt at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet er i gang med

«eit arbeid med å modernisere klareringsinstituttet til eit system rusta for fremtida».

Komiteen merker seg videre at regjeringen i Prop. 76 L (2025–2026) foreslår en omfattende omorganisering av klareringsmyndigheten, men at proposisjonen ikke omtaler saksbehandlingstidene i klareringssaker eller hvilken effekt den foreslåtte omorganiseringa vil kunne ha for disse. Komiteen er derfor, i likhet med blant andre Norsk Tjenestemannslag (NTL) og YS Stat i høringssvar til regjeringen, bekymret for at omorganiseringen tvert imot vil kunne føre til en forlengelse av allerede uakseptabelt lange saksbehandlingstider, all den tid regjeringen ikke foreslår å bevilge økte ressurser til saksbehandling i klareringssaker.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Forsvarsdepartementet tar kritikken EOS-utvalget gjennom en årrekke har gjentatt mot sendretiktheten i saksbehandlingen av klareringssaker på alvor, og følge-

lig snarest følger opp Stortingets vedtak om å innen rimelig tid komme tilbake til Stortinget med konkrete tiltak for å redusere saksbehandlingstiden i klareringssaker.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreslå en ordning hvor det fremgår hvilke av EOS-utvalgets forslag til tiltak i rapporter som er gjennomført, hvilke som skal gjennomføres, og hvilke det er uenighet om hvorvidt er hensiktsmessige tiltak.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 7 (2025–2026) – EOS-utvalgets årsmelding 2025 – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 19. mai 2026

Per-Willy Amundsen

leder

Lise Selnes

ordfører

